

آنفلوانزای خوکی در یک نگاه

Swine Flu

دکتر محمد اسماعیل اکبری
استاد دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

ویروس آنفلوانزا چه شخصیتی دراد؟

ویروس آنفلوانزا دارای ۳ نوع A، B و C می باشد که نوع B و C آن مختص انسان است. ولی نوع A هم در انسان و هم در حیوانات ایجاد بیماری می کند. گروه اصلی از حیوانات پرندگان هستند که به این نوع ویروس مبتلا می شوند. ویروس های نوع A در حیوانات و بویژه در پرندگان همیشه ایجاد بیماری می کرده اند، آنچه هم در انسان ایجاد بیماری می کرده است، مسئله جدی تولید نمی کند، زمانی اتفاق های ناگوار می افتد که ویروس های ویژه حیوانات تغییر شخصیت ژنتیکی بدهند و برای انسان بیماری زا شوند. پرندگان میزبانان اصلی ویروس های گروه A هستند، که آن را ممکن است به پستانداران (اسب- خوک- انسان) منتقل کنند.

آنفلوانزای خوکی چیست؟

همان ویروس های گروه A که در پرندگان وجود داشته اند، به خوک منتقل شده اند، خوک در این میان حیوان کاملاً استثنائی است، زیرا گیرنده های دو گانه دارد یعنی هم ویروس های گروه A پرندگان را می گیرد و هم ویروس های گروه A انسان را و امروز همین اتفاق پیش آمده است، یعنی ویروس H_1N_1 از حیوانات به خوک منتقل شده است، تغییر شخصیت ژنتیکی داده است و به انسان رسیده است سپس از انسان مجدداً به خوک برگشته است و خوک های جدیدی را مبتلا کرده است.

این اتفاق یعنی ابتلای انسان از حیوان و ابتلای حیوان از انسان فقط در خوک اتفاق می افتد اما کمی بیش از یک ماه از شروع آنفلوانزای خوکی، ویروس جدید که شخصیت ژنتیکی کاملاً متفاوتی پیدا کرده بود، از انسان به انسان منتقل شد و راه چند صد ساله را چند روزه طی کرد. به نحوی که سازمان جهانی بهداشت توصیه می کند حالا که انتقال ویروس بین انسان ها اتفاق افتاده است نام آن را از روی خوک برداریم و به آن آنفلوانزای خوکی نگوییم. سازمان جهانی بهداشت نام آنفلوانزای H_1N_1 ۲۰۰۹ را پیشنهاد کرده است.

جهان گیری آنفلوانزای خوکی اتفاق افتاده است؟

امروز تکنولوژی های پیشرفته اطلاعات، کارها را بسیار آسان کرده است، در لحظه به معنای واقعی لحظه می توانید در جریان کشف مورد جدید از آنفلوآنزای خوکی قرار بگیرید یا از آلوده شدن کشور جدیدی مطلع شوید. بیماری از مکزیک شروع شد و بیشترین کشتار را در هم در آنجا داشت (تا این تاریخ ۴۸ نفر)، اما خیلی زود به ایالت های جنوبی آمریکا و کانادا رسوخ پیدا کرد امروز بیشترین موارد کشف شده از بیماری آنفلوآنزای خوکی از آمریکا گزارش شده است که بالطبع با مرگ نیز همراه بوده است، البته این بدان معنی نیست که در آمریکا آلودگی بیشتر است، بلکه ساختار سلامت آمریکا توان کشف موارد بیشتری را داشته است، بدین معنی که اگر کشوری برای مبتلایان به انفلوانزا اقدام تشخیصی انجام ندهد هرگز یک مورد آنفلوآنزای خوکی را هم کشف و گزارش نخواهد کرد.

به هر حال خیلی زود ویروس از آمریکای شمالی به آمریکای جنوبی و از آنجا به اروپا رفت، امروز اغلب کشورهای اروپائی اعلام آلودگی کرده اند، از اروپا هم به آسیا آمد و تا آنجا که گزارش های رسمی رسیده است تعدادی از کشورهای آسیایی و خاورمیانه هم مبتلا شده اند. نزدیک ترین کشور به جمهوری اسلامی ایران که دچار آلودگی شده است، فلسطین اشغالی می باشد. بر اساس تجربیات علمی می توان با اطمینان گفت که بعضی از کشورهای جنوب خلیج فارس هم که محل تردد مسافران از نقاط مختلف دنیا هستند آلودگی دارند، اما نه آن را کشف می کنند و نه گزارش می نمایند.

عبور ویروس از چند کشور و نهایتاً چند قاره معنی جهان گیر شدن بیماری را می دهند لذا امروز پاندمی انفلوانزا به وقوع پیوسته است. اما خوشبختانه به دلیل ضعیف بودن آن و میزان کشتار پایین همه زنگ ها به صدا در نیامده است.

میزان کشندگی چقدر است؟

همیشه ویروس های گروه A که از حیوانات (عمدتاً از پرندگان) به انسان رسیده اند فاجعه آفرینی کرده اند، جهان گیری سال ۱۹۲۸ و ۱۹۷۶ خاطره های تلخی را در اذهان گذاشته است. اما ویروس آنفلوآنزای خوکی خیلی ضعیف است. و میزان کشندگی آن را ۴ در ۱۰۰۰ مورد ابتلا گزارش کرده اند اما این موضوع نباید باعث دلگرمی جامعه پزشکی و مسئولان شود زیرا ویروس بسیار متغیر است و هر روز به رنگ جدیدی با ساختار ژنتیکی جدیدی خودنمایی می کند. سابقه جهانگیری های قبل نیز نشان می دهد که ویروس در بهار فعال شده اما فاجعه آفرینی در پائیز و زمستان اتفاق افتاده است، لذا اینک که هوا به گرمی می رود و خود بخود بیماری مهار می شود، باید به فکر پائیز و زمستان بود و اقدامات اصولی را انجام داد.

ضمناً فرصت مناسبی پیش آمده است تا آموزش عمومی برای آنفلوآنزای پرندگان نیز شروع شود و جامعه آگاهانه با مهمان ناخوانده ای که احتمال آمدنش بسیار زیاد است مواجه شود.

واکسن و داروی آنفلوآنزای خوکی در چه مرحله ای است؟

هرگاه ویروس جدیدی پیدا می شود، اگر قول بدهد که تغییر شخصیت ندهد و همچنان از نظر ژنتیکی ثابت بماند که معمولاً برای ویروس های انفلوانزا چنین قولی پایدار نیست، و اگر دانشمندان در همان روز اول این ویروس را بشناسند

و سکانس های ژنتیک آن را دسته بندی کنند که این امر هم محال است، ۶ ماه طول می کشد تا واکسن علیه آن ساخته شود. بیش از $\frac{2}{3}$ کارخانه های واکسن سازی در اروپا و $\frac{1}{3}$ آنها در آمریکای شمالی مستقر است، ظرفیت تولید آنها حداقل در سال اول اگر با تمام ظرفیت کار کنند معادل جمعیت آمریکا و اروپا خواهد بود، یعنی قریب به اطمینان می توان گفت که برای ویروس جدید انفلوانزای خوکی تا یک سال آینده ما واکسنی دریافت نخواهیم کرد.

اما در مورد داروها، داروهای پیشین یعنی آمانتادین و خانواده آنها، مقاومت قطعی در برابر بیماری دارند و داروهای جدید هم اثر بخشی کمی دارند، بدین معنی که قرار نیست این داروها معجزه کنند بلکه تنها میزان ویروس را کم می کنند و پیش آگهی، را بهتر می کند. آنچه باقی می ماند پیش گیری از بیماری است.

چگونه پیشگیری کنیم؟

اقدامات ساده ای می تواند گروه پزشکی و جامعه را از ابتلا مصون بدارد. این ویروس معمولاً با ذرات تنفس که با عطسه و سرفه بیرون می ریزد منتشر می شود، قدرت انتشار این ذرات پس از هر سرفه ای حدود یک متر خواهد بود، لذا اگر ماسک های معمولی استفاده کنیم فرد بیمار امکان انتقال این ذرات را ندارد. و افراد دیگر نیز این ذرات را از بیمار نمی گیرند. چند روز قبل CDC آمریکا انتقال از هوا را هم تأیید کرد یعنی مثل آنفلوانزای فصلی از راه هوا هم می تواند از فاصله ای دورتر برود. بدیهی است در این صورت رعایت حضور در کنار بیماران و بهره گیری از ماسک های معمولی اثر بخشی دارد. اما ماسک های مطمئن تری وجود دارد. (N90) که انتقال این ذرات پر از ویروس را مشکل می کنند.

نکته دوم اینکه غشای دور ویروس از چربی ها ساخته شده است و به آسانی با کف صابون از بین می رود. لذا شستشوی مکرر دست با آب و صابون برای همه سنین و همه مشاغل و در همه جا مناسب ترین روش برای پیشگیری تلقی می شود.

کسانی که با بیماران تأیید شده در تماس نزدیک هستند، لازم است از داروهای پیشگیری استفاده کنند. این داروها محدود بوده و در اختیار مراکز بهداشتی و درمانی است، لذا کسب اطلاع و خبر رسانی به این مراکز موجب دریافت دارو بنحو مقتضی خواهد شد. بدیهی است مصرف این داروها برای عموم مردم سوء اثر داشته و به هیچ وجه توصیه نمی شود.